

Поли Муканова

ПРИСТАН
за ОТШЕЛНИЦИ

В книжното тяло е използван шрифт *Caravela*,
автор Кирил Златков.

© Поли Муканова, автор, 2022

© проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова, редактор, 2022

© Капка Кънева, художник, 2022

© Ния Първанова, коректор, 2022

© Издава Фондация „Емили“, 2022

ISBN 978-619-7425-23-9

Поли Муканова

ПРИСТАН
за ОТШЕЛНИЦИ

*стихове
и фрагменти*

ХИЛЯДИ ПЪТЕКИ
go ТЕБЕ

СЛЪНЦЕ, СЛЪНЦЕ, СЛЪНЦЕ

слънце, слънце, слънце
дали сме човеци
дали нощта ни прави сенки
дали денят ни разкрива
слънце откъде светиш
заслепяваш черните влачещи се по бетона змии
антидотът е не в светлината
а в изпитата до гръно отрова
стъкленицата която ни превръща
от сенки в слънца

МАЛКА ДЪГА

винаги ще носи багрите
на онова ноемврийско слънце
на онзи пейзаж
с ученически погнис
и цяла вселена
в която живееш
никога една пътека
никога един маршрут
едно ли е сърцето
на картината в хола
едно ли е кръгът
едно ли си
хиляди пътеки до теб
и един път на мълчанието
което носиш
там приютяваш
спомените
за момичето
за изгубения град
императрицата
с корона от съдбовни нишки
образ
който няма как да бъде нарисуван
светове които свенливо мълчат
загадка на художник
който пази своя последен образ
в небесно платно
неразчетен йероглиф
на малка принцеса

* * *

Две хубави лица
на тази земя озверяла
космически искри
и плам
и жар
около орбити
галактики
има такива лица
които правят пътуването
възможно
които дават основание
за откриване на живот
на планета
на която вече го няма

* * *

Коя е твоята любима роля?
За коя роля мечтаеш?
Какво сънуваш?
Как...
Актъоре, и аз играя с гумите
Актъоре, май сцената е същата
Актъоре многолик!
Колко път изминахме
за скорострелна среща
за да ми запомниш името
и да е реплика от текстовете
които носиш
четирибуквено означение
че съществувам

* * *

Обявявам търг за стихотворения
анонимно
закупуване
каква е цената на уловеното време
колко струва цялото състояние от подредени
гуми

обявявам първоначална цена
наддава ли някой
прогадено
прогадено
на музата
която прибира обратно
вложенията си
от клетите поети

СЛЕД...

след абитуриентски балове
сватби
семейни тържества
остават снимките
и винаги (по правило)
двама-трима липсват
на някои фотографии сякаш съм сама
тържественият миг е преминал отвъд
участниците са безмълвни наблюдатели
там някъде
отгоре
един ден и аз ще съм само снимка
в застинал
тържествен каданс

ПЪТЯТ КЪМ ГУАДАЛАХАРА

В памет на Росен Динов

Езерото е вече отвъд
 сянката е вече отвъд
 кънтеж на избягали гуми
 неуловими духове
 нова земя ще откриеш Колумбе
 в нова земя да заселим децата си
 нова земя
 където да потънат костите ни
 кръв в пръстта
 кръв в пръстта
 ние сме първите преселници на слънцето
 ние сме новите стопани на храма
 нашите кости са олтар на децата ни
 откъдето да търсят спасение
 в тази нова земя
 кръв в пръстта
 кръв в нова земя
 заселихме душите си
 в земята на вечното слънце
 Ла Манча
 приют на търсещите
 къща на мечтите
 храм на душите ни
 благословена да е пръстта
 в която са първите
 дали живота си
 за избавлението ни

нова земя на дедите
нова земя на дедите
нашите сълзи са роса за цветята
нашите ръце са кръст на смирението
нашият живот в твоята земя Ла Манча
е пътят
вечен
на душите ни

СОЗОПОЛ

Диаманти
отблясък на вълни
на полуострова
все там се завръщам
и никога стъпките не са същите
хиляди падащи звезди не повтарят мига
измислен е светът
литературата е пристан
за отшелници

* * *

слънце, слънце, слънце
откъде толкова сила
да топлиш
откъде толкова сила
само с мълчание
да говориш
откъде толкова сила
да пазиш доброто
откъде толкова сила
откъде...?
ще пием бяло вино
там някъде
отвъд светлината
където е сянката на слънцето

* * *

от твоята ръка
взимам
причастие
не си съм
а светъл лъч
който ме
събужда
обет ти давам
че те следвам

* * *

като шило в душата
как се претегля светлината на спомена
няма такава житейска цена
няма теглилка за спомени
ще изградя
защитна стена
да опазя себе си
да съхраня единствената неприкосновеност
единственото
само мое
небе
гората чиито трептения
усещам
и стѐна
всеки път
с поклона
на гървото
и полъха
на детството.
КЪЩАТА НЕ СЕ ПРОДАВА!

* * *

косата е черна пътека
по която минават влакове
безмълвни оплаквачки
по коловозите
колхознички
в тъмата
носят сърпове
за да осветляват душите си
душата на По
немите
бледите
забрадените
гарови обитатели
които никога не слизат
и не се качват
търчат своите
отправни точки
до крайност
до зачатъка на траектория
да смислеността на извървения път
алхимици с тъмни
грехи
претопяват ордениите си
и впрягат жълтия
метал
оседлават бойко
желанието си
да останат

* * *

(по Боало)

да постои
още девет самотни години
в скрина
да мълчи там и не
процзнася себе си
да отмине без да се е случвал
и това да бъде изящната
поетика
на отлежалото
шедъвъра

* * *

безследно изчезнал
с тефтерите
хайку
минал по краткия
път
избрал двустигшие
до смъртта

ПОРТРЕТ ОТ ПЪРВИ ПРОЧИТ

дългите му пръсти
сплитат светове
развързват гумите
и в бавното говорене
прозира същността
премреженият поглед към Египет
високото чело открива гледката
към недостъпната земя

САМАТА МУЗИКА

пределността като отвъг
като разсечен звук
най-радикалната не-материя
себеозначаване от висш порядък
съвършената дестилация в звук
е музиката

* * *

части на речта
отпиващи от виното
автентичността на автора
са канките
по страниците
животът пише
граци
реалността е винаги недостиг
какви са съдържанията
и кой изрича частите
кой маха успехите
в какво сме достоверни
ние скрепените в мълчание и глътки
в перото
в живота
един е почеркът
окото се озърта
само нищото е всеобхватно

* * *

да не се разплита кълбото
непокътната да е стаята
думите да се щадят
защото после трудно
се наместваме в кожата
събличаме зимите и се разкриваме
оголени багри
наложително е да съберем четките
изрисуваме портретите
взаимно
на стените да се закачим
да се запомним

FIRE IN THE AIR

на Арсим

гве стихии
надигат се над Шар планина
откриват простора
ajër
ajër
ajër

‘Ομορφη Μαρία

В памет на Φιлица Софиану-Μβλν

Незнанието за вечността
е скрито във всекидневието
на оставеното
в кухнята кафе
на стъпките в града
за които си спомняме
едва
когато сме
маслинови клонки
на вечен спомен
хубава Мария
бяла и лека
все по-малко
думи
към вечността...

СОФИЙСКИ
МЕТАФОРИ

СОФИЙСКАТА РОТОНДА

бетон
монолитна стража
караул
охраняващ
една
запалена
свещ

Ротонда
София

ПЛОЩАДЪТ НА ПРЕГРЪДКИТЕ

там полумесецът
докосва
сутрешния изгрев
литургична меса
на Велика събота

ЦУМ

трибуквието
преди мол
обезлюден
самотни ескалатори
куб в сърцето
на града

ЖЕНСКИЯТ ПАЗАР

толкова нежност
на грубия паваж
Какво купуват жените?
различни истории
1 кг щастие
добре
претеглено
2 литра самота
2-3 щипки
бързи разговори
В тълпата намират
някогашните
продадени
женски сърца
Времето е
мълчаливият им
господар.

Светците
озаряват
купола
на вечната
надежда
че
Другият
съм аз

ОКОТО

от сутрин
до вечер
кръстопътни
истории
как в един малък свят
стъпват различни съдби
души
голавящи
трептящи
стъпки
на вековния
паваж
отвеждат
до края на
крепостта
пазители
безмълвни
с величествени
гриви
събират
и
разбират
езиците
на времето
във вечност разговарят

* * *

туристи
в моя роден град
и аз сред тях
в пъстрата тълпа
откривам вечното
очарование на града

* * *

зад розовата маска
мълчаливо
градът
говори
пъпът
на света е тук
в ореола
на светците
които обитават
домовете си
в сърцето на
града

* * *

канките
гъжг
разкриват
нови
истории
чадърът
на
случаен
минувач
ликува

Софийските хали
достолепен
крайъгълен камък
за минувачи
търсещи нови
истории
между гомати
и сирене
претеглят
моментите
щастие

* * *

светът е
в четири
посоки
разпънат
и всеки
лъч е вяра
в светлината
София
моя София
с лъчите на избора
с величието
на вярата
в която
и посока
да погледнеш

В памет на Любомир Левчев

Съдбата среща
и разделя
и хвърля жребий
и няма
закъснели
гуми
Поете
духовният завет
е
пътят
а времето е просто лист
на който пишем
живота
който
ни сполита

В памет на Дора Бонева

Красотата
е
изкуството
застинало
във
вечността
портрет
на най-изящния
художник
времето
сияние
на всекидневна улица
ме озарява

ПОЕТИКА
на ФРАГМЕНТА

ПРЕДПИСАНИЕ ЗА ЧЕТЕНЕ

1. Предназначени за непоследователно четене.
2. Вечер преди лягане да се чете по един фрагмент.

*Що е афоризъм?
Огън без пламък.
Никак не е чудно, че никой
не желае да се топли на него.*

Емил-Мишел Чоран

Фрагментът е най-незаstraшеният от графомани жанр. Защото не позволява развихряне на перото, а на ума. Не е ръкохватка за всеки. Това го прави немасов жанр. Елитарен, оскъден в появата си, прекалено разсъгъчен в направата си.

* * *

Да не се бъркат попътните бележки с фрагменти... друг е маршрутът на жанра.

* * *

Не всеки обича да чете фрагменти. Защото
фабулата свършва бързо. Защото тук условно го-
ворим за фабула. Поантата е прицелната точка.

* * *

Цялото Свето писание е от нанизващи се фрагментарни мъниста. В началото бе фрагментът.

* * *

Чоран е истинският философ, новият покровител на думите. Всичко, написано от него, гори. Безброй факли от фрагменти.

* * *

За романа трябва целенасоченост и време.
Фрагментът се прицелва във вечността.

* * *

Най-краткото определение за цялост: фрагмент.

* * *

Обичам фрагментарните писания, истината не трябва да бъде разтягана до безкрай. Какъв е този усреднен поток, който се излива, каква е тази разтеглива кондензация, без да те е страх, че губиш правата над синтеза. Това е антитеза.

РАКУРС КЪМ ЕСТЕТИЧЕСКОТО: СТИЛЪТ

Стилът е усилието без умисъл да положим Идеята.

Стилът не е човекът, стилът е избуяването на колективния спазъм.

Стилът е най-радикалният манифест.

Стилът е подобното на себе си: подобие и образ.

Стилът расте със собствен механизъм на отместване.

Стилът не заличава, а извайва, покълва и се сраства със зародиша на смисъла.

Стилът е почеркът на n-та степен.

Стилът е фрагментарен пъзел.

Стилът е събирачът на отломъци.

* * *

Царство на фрагментарното, на отлъченото. Ерес в жанровата установеност. Нагарчаща есенция за смисъл.

ΦΑΚΛΙ
от ΦΡΑΓΜΕΝΤИ

* * *

Преродената поетеса. Само моят поглед ли улавяше... как прилича на Петя Дубарова. Още преди 10 години, когато я видях в часа по творческо писане в университета. И до днес приликата е потресаваща. Живата Петя. Без грим, с дълги коси, слабо, високо тяло. Одухотвореност. Поглед, пречупващ всеки щрих с мълчанието на времето, което отминава. Умиращите като светулки мигове.

Една Петя обикаля забързано в трескавата делничност. И никой не забелязва преродената, нейната осанка, която носи едно момиче от града.

* * *

Странна и необятна е човешката гързост и упорство да отричаш очевидното. Черно-бялата буква стои непоколебимо, но никой не я забелязва. Никой. Тази вярност на инстинкта за самосъхранение – да отричаш очевидното, да обръщаш хастара на черно-бялото.

С какъв аргумент да излезеш по-силен от Буквата? И с какво да убедиш фантазьора разобличител?

* * *

Изравяха гори от родословия, живееха хиляди
животи на прародители и в праепохи.

А тя не намираше сили и смисъл да пита дори
коя е точката на преселението, кое е мястото,
от което е тръгнало родословието отвъд Егея.

Една потомка на самата себе си, отдавна по-
тънала в картата на своя живот.

* * *

Дъщерята всяка сутрин идваше при своя баща. При подареното утро. С надеждата да се върнат годините и пиенето на кафе да не е единствено ритуал, който я отдалечава от всяка мисъл за смъртта.

* * *

Прикритието зад някаква доктрина – заслон, който защитава от ветровете, и искреността е удобно потулена. Не всеки владее подобно жонгльорство: активно да мачка правилата на „своята“ доктрина, а публично да се кълне в знамето на истината.

* * *

Тази отблъскваща асоциалност, когато се чувстваш натрапник заради една изречена дума.

Да си показно неутрален, също е вид натрапчива социалност. Да си сред хората и да им показваш настойчиво, че търсиш самота и покой.

НЕВИДИМОТО

И „отстрани винаги изглежда другояче“ – добре, но как да гледаме анфас, като погледът е предопределен да бъде страничен, да наблюдаваме отстрани. От две страни, не повече, защото иначе би станало стереометрия. Триизмерно възглеждане в посоки. Геометрия на погледа.

ТЕРОРЪТ НА ПИСАНЕТО

Писането е най-страшното оковаване,
възелът на битието, смълчаният му погнис,
удостоверението, че го/ни има.
Писането е единственото възможно
авторство на Бог.

НОС

Влюбвам се в носове – чипи, строги, с лека гърбица. Носът всъщност кодира нещо уникално в анатомичното възприемане на лицето. Носът е сянката, профилът, белегът, чрез който разбирам много. Не „по очите ще го познаеш“, а „носът му говори“. Това не е празнословие. Има смисъл в носа. Неслучайно императорите са изсичани на монети не анфас, а в профил.

* * *

Мълчанието е най-страшният отговор. Всичко, което не може да бъде изговорено, трябва да бъде премълчано. Светът е сглобка от хиляди недоизказаности.

* * *

Въпреки всичко – животът има някаква сила, която те дърпа към центъра. Не може да има тотална припокритост с този център, както и тотална дистанция. Макар че при Гого има едно дистантно поле, една уталоженост, където смисълът се загубва. Осмисляне на безсмислието. Всъщност целта е именно такава: безсмислието не може да бъде оставено така непокътнато, защото житейското е непоколебимо в тази посока.

Гого е изплъзващият се център, вечното колело, недостижимото достигане, по което търсим пътя и постигаме живота си.

* * *

дебеловрат потомък на Асеневици
татуирал стенописи по ръцете си
снизходително обикаля руините на крепостта
„Луди ли са били да живеят тук!!!“
Ехото отговаря: „и ти потомък си на лудите...“

На Владимир Мартиновски

Веднага го разпознавам на черно-белия фон, с оранжево яке и зелена ушанка. Папагал.

Закъсняла съм малко, въодушевено ми разказва за всичките църкви по света, които е снимал. Може да направи изложба. Дъждовните капки се стичат по екрана на телефона.

Разглеждаме снимки от Букурещ – два пъти колкото София... грандоманския дворец на Чаушеску, полилея, който тежал 2.5 тона, безкрайните мраморни стълби. Небесни олтари. Монументална еклектика.

Моментността на фотографиите е нещо, което оставаше от всичките маршрути и заснети пейзажи в дигитални форми.

„Критика на сладкия разум“... шегуваме се, докато избираме торти от витрината.

Одисей
обиколил
света в
едно
стихотворение

ФИЛОСОФСКИ
МИНИАТЮРИ

*В памет
на Христо Стоев*

БЕЗВРЕМИЕТО НА ХЕРАКЛИТ

Не вярвам в реките –
два пъти минавам по моста.
Аз съм път и начало.

ВРЕМЕТО

Дефицит на времето. Пространствено пилеене. Синхронизация на времемъзнанието с реалния поток на всекидневието.

* * *

Изкуството иска жертви, философията – система. Философията като първична стихия има ли вторичен конструкт? Как системата може да бъде обяснена като хаотично наслагване, а не като същина. Структурата не може да бъде фон. Тя дава характеристиките на фона, но сама основополага.

* * *

Винаги съм възприемала в един ред: Ницше – екзистенциалистите – Дериде. Интуиция или добре обоснована доктринална сплав...

ВИТГЕНЩАЙН

Логиката е границата на възможното. Логическата форма е смисловото полагане на света в езика.

* * *

Диалектиката е първодвигателят на всяка една метафизика.

ВРЕМЕТО – 2

Основанията стават все по-настойчиви. Никакъв глас не може да им противоречи. Щом някой надига глава, вперил поглед в необятното, се вцепенява. Няма причина и това е обезпокоително. Застиналите лица удържат времето, наоколо е пусто.

Когато няма причина, няма и основания за напускане.

Гласовете замират един след друг. Времето не съществува с всеки следващ ход, връща се в лоното, в първоначалото.

Времето е гласът, замлъкването, тласъкът на материалното, вечният поток *към*. Последният повик на основанието, оттласкващо своя глас от причината.

БЛАНШО – ОПИТ 1

Когато самото оттласкване е и фундамент, а самата структура е заявила липсата на такава: тогава системата е в насладването, отпечатъка. Какво става, когато философията сменя пръстовите отпечатъци на/в литературата?

* * *

Философията се ражда на границата. Там, където се усеща необходимостта от понятие.

KUNST UND FRAGMENT

Колкото и да е вечно, изкуството винаги е сводимо до краткостта на живота. Така го мислим, никога от дистанцията на безкрайното. Иначе не бихме посягали към него. Веднъж потопена, четката е част от създаващата се картина, от актуалността на изкуството. Вечността е предзададена, вменена.

Изкуството е актуалното сцепление на момента. Житейска гиря, чието време не подлежи на хронология. Защото поддържа винаги актуалното. Потенциите за вечност.

СЪДЪРЖАНИЕ

ХИЛЯДИ ПЪТЕКИ *до* ТЕБЕ

СЛЪНЦЕ, СЛЪНЦЕ, СЛЪНЦЕ / 7

МАЛКА ДЪГА / 8

* *две хубави лица* / 9

* *коя е твоята* / 10

* *обявявам* / 11

СЛЕД / 12

ПЪТЯТ КЪМ ГУАДАЛАХАРА / 13

СОЗОПОЛ / 15

* *слънце* / 16

* *от твоята ръка* / 17

* *като шило* / 18

* *косата* / 19

* *(по Боало)* / 20

* *безследно изчезнал* / 21

ПОРТРЕТ ОТ ПЪРВИ ПРОЧИТ / 22

САМАТА МУЗИКА / 23

* *части на речта* / 24

* *да не се разплимта* / 25

FIRE IN THE AIR / 26

Όμορφη Μαρία / 27

СОФИЙСКИ МЕТАФОРИ

СОФИЙСКАТА РОТОНДА / 31

ПЛОЩАДЪТ НА ПРЕГРЪДКИТЕ / 32

ЦУМ / 33
ЖЕНСКИЯТ ПАЗАР / 34
СВЕТЦИТЕ / 35
ОКОТО / 36
* туристи / 37
* зад розовата маска / 38
* канките / 39
СОФИЙСКИТЕ ХАЛИ / 40
* светът е / 41
<i>В памет на Любомир Левчев / 42</i>
<i>В памет на Дора Бонева / 43</i>

ПОЕТИКА на ФРАГМЕНТА

ПРЕДПИСАНИЕ ЗА ЧЕТЕНЕ / 47
<i>Що е афоризъм? / 48</i>
* Да не се бъркат / 49
* Не всеки обича / 50
* Цялото Свето писание / 51
* Чоран / 52
* За романа / 53
* Най-краткото / 54
* Обичам / 55
РАКУРС КЪМ ЕСТЕТИЧЕСКОТО: СТИЛЪТ / 56
* Царство на фрагментарното / 57

ФАКЛИ от ФРАГМЕНТИ

* Преродената поетеса / 67
* Странна и необятна / 62
* Изравяха гори / 63

- * Дъщерята / 64
- * Прикритието / 65
- * Тази отблъскваща / 66
- НЕВИДИМОТО / 67
- ТЕРОРЪТ НА ПИСАНЕТО / 68
- НОС / 69
- * Мълчанието / 70
- * Въпреки всичко / 71
- * гебеловрат потомък / 72
- На Владимир Мартиновски / 73*

ФИЛОСОФСКИ МИНИАТЮРИ

- БЕЗВРЕМИЕТО НА ХЕРАКЛИТ / 77
- ВРЕМЕТО / 78
- * Изкуството иска жертви / 79
- * Винаги съм възприемала / 80
- ВИТГЕНЩАЙН / 81
- * Диалектиката / 82
- ВРЕМЕТО – 2 / 83
- БЛАНШО – ОПИТ 1 / 84
- * Философията / 85
- KUNST UND FRAGMENT / 86

За КНИГАТА „ПРИСТАН ЗА ОТШЕЛНИЦИ: СТИХОВЕ И ФРАГМЕНТИ“

Книгата на Поли Муканова майсторски представя кондензирани в кратки форми стихове и фрагменти. В картини от нашия свят умело се вклиняват фигурите на чужди светове, преходът между тях е плавен и прилича на пътешествие, което започва от познатото и ни отвежда в далечното. Езикът е наситен, пълен с философски прозрения, облечени в „дрехите“ на най-близкото, но в същото време отвеждат галеч отвъд казаното. В метафоричните пристъпи проблясва следата на недоизказаното, прозира разрыв в смисъла като живо движение, като дюнамис. Въпросът за собственото съществуване бива оспорен от неумолимостта на времето и същевременно пренесен в езика, в образа, в смисъла, чиито търсачи са поетите, изкушени от философия. Там някъде лежи граница, която превръща невъзможното за казване във възможност за екзистирание, за полагане на битийни устои. Откривателството разчита на нова земя, но в един пределно синтезиран енергиен център, явяващ се втори ред спрямо този на всекидневието. Поетиката на Поли Муканова осъществява умело изкачването на метаравнище, от което спокойно да бъдат съзерцавани фрагментите на собственото съществуване. Така литературата изобретява „измислен свят“ и става „пристан за отшелници“. За отшелници, защото откривателството, макар и споделимо, е по същността си

самотно занимание и преживяването на постигнатото в него, преди да потърси споделимост, е опорната точка за превъртане около собствения център, за пренаместване и пренамиране на себе си в добре познат, но в същото време изобретен свят. Това е свят „отвъд светлината“ – там, където е „сянката на слънцето“.

Присъствието на спомена в стиховете е свързано с апел към самосъхранение, правещо невъзможно връзката с вече билото освен чрез въображението, което се опитва да навакса неотстранимото закъснение на индивида спрямо миналото му, като съедини отломките в синтетично единство с преживяванията, уталожени в сегашното „сега“ на гумите. Въображението съдейства за изграждането на „защитна стена“, която да опази онова „само мое небе“ – идентичността, сама по себе си пълна с разриви и противоречия. Така въпреки тези разриви остава очертана територията на себе си – къща, която „не се продава“. Желанието да останеш в себе си е обрисувано с образа на тъпчеци своите „отправни точки“ начинатели на траектория, която не само не руши идентичността, а тъкмо напротив – очертава устояване в промяната.

Философията на Поли Муканова по някакъв начин намеква и за една възможна философия на НЕ-то като тази на Енрике Вила-Матис в „Бартълби и компания“, на отлагането, което позволява един шедьовър да бъде мислен като несъстояло се, като ненаписаното или неизобразеното: „да отmine без да се е случвал“. Това е „гледката към недостъпната земя“, а „реалността е винаги недостиг“. Но така

или иначе в реалността е възможно да се рисуваме взаимно и да останем като портрети: във всеки от тези портрети няма как да не бъде запечатан погледът в неговата индивидуалност, оброчен от крайността, но с поглед към неизпълнимото, към изплъзващото се в прекия опит. Именно изплъзването е причина все по-малко думи да съпътстват погледа към вечността. Такъв е погледът на Поли Муканова, затова нейните думи са пестеливо използвани, но така, че в тях прозира едно „казване повече“ отвъд езика.

В раздел „Софийски метафори“ тази пестеливост търси и съразмерна краткост в названията: ЦУМ, мол, куб. Очарованието на града е „вечно“, доколкото разговорите се осъществяват отвъд „езиците на времето“. А времето е вместилище за разгръщане на живота: „а времето е просто лист, на който пишем“. Опозицията време – вечност оказва влияние върху разбирането за изкуството като цяло: времето е „най-изящният художник“, а неговият портрет е „застинал във вечността“. Всекидневието и тук запазва озарителната си сила, запазва възможността да бъде вход към второто равнище, на което застава един двоен поглед: както към собствените житейски фрагменти, така и към вечността, където е откриваемо недостъпното за пряко наблюдение цяло.

В „Поетика на фрагмента“ сякаш откриваме антитеза на казаното по-горе: „Най-краткото определение за цялост: фрагмент.“ В този раздел фрагментарно (и фрагментално) са изложени размишления за фрагмента. В разбирането за „разтеглява кондензация“ се съдържа преоценка на раздро-

беността, фрагментът придобива самостоятелност и възможност да бъде открит като нещо цялостно и завършено. Това обаче не отнема и възможността тази кондензация да споява фрагменти, за да се изправи отново пред недоловимото в прекия опит.

Във „Факли от фрагменти“ нивото на раздробяване достига до буквата и думата, до назоваването на отделни части от тялото (нос). Не е пренебрежната възможността за сглобки, които биха могли да станат по много различни начини, но откъдето е названото: „Светът е сглобка от хиляди недоуказаности.“

Раздел „Философски миниатюри“ е посветен на Христо Стоев – философ кантуанец, който си отиде от този свят твърде рано, но ни остави книгите си, високо ценени от философската ни колегия. Разделът съдържа кратки лапидарни фрази, които в синтезиран вид представят философските прозрения на Поли Муканова. Бих искал обаче да направя връзка с гореизложеното. В един от тези фрагменти се казва: „Колкото и да е вечно, изкуството винаги е сводимо до краткостта на живота.“ Така или иначе тук отново застава опозицията време – вечност и погледът отпращан в две посоки, като едната от тях е вечността. Но житейската дуря на това време „не подлежи на хронология“, тя „поддържа винаги актуалното“; тук лежат „потенциите за вечност“. Вечност, която, макар и недостижима, служи за регулативен принцип и задава възможностите за сглобяване на фрагментното многообразие.

Книгата на Поли Муканова е уникален синтез от литература и философия, написана е така, че да може да бъде четена както от изкушени от философия читатели, така и от всички онези, които търсят за себе си отговори на въпроси, на които няма окончателен отговор.

доц. д-р Кристиян Енчев
Институт по философия и социология към БАН

За „ПРИСТАН ЗА ОТШЕЛНИЦИ: СТИХОВЕ И ФРАГМЕНТИ“

„Пристан за отшелници“ е поредното свидетелство за забележителното поетическо присъствие на Поли Муканова, което се откроява със своята неподправена сила на лирическото въздействие и със способността да осветлява и просветлява екзистенциалния мрак. В стихотворенията отеква дълго стаявано и емоционално овладяно безпокойство, от което се раждат образи, пулсиращи с автентичен ритъм. Всеки от тях сякаш изплува от някакви духовни дълбини – далечни, но насъщни, и включен в общото плавно и красиво движение на поетическата мисъл, създава усещане за профетичност. Постигнат е удивителен по своя сугестивен ефект естетически баланс между конкретика и абстрактност, чрез който образният свят е естествено разпознаваем и същевременно освободен от стереотипната си едностранност. Елегантната плавност на поетическия изказ в съчетание с мисловната дълбочина, която бива постигната посредством метафоричната асоциативност, е качество, присъщо на органичните поети. Липсата на пунктуация е най-естественото състояние на това слово, което идва отнякъде, преминава като слънчев поток, отнасяйки думи и сенки, за да продължи своето движение извън себе си.

Поезията на Поли Муканова не разчита на полагащото ѝ се право на интимно споделяне – авторското откровение не е в разискването на собствените тъги, не е в самооглеждащия се нарцисизъм, а в

изричането на интелигентно доловените всечовешки духовни пориви и дезилузии, надхвърлящи субектната граничност. Това излизане от собствената житейска опитност носи дискретно премълчаното азово преживяване като основание за споделената лична истина, но заедно с това отваря метафизичното пространство, изпълнено със знаците на доловеното невидимо съществуване на другите реалности, които стават достъпни единствено чрез художественото си превъплъщение. Именно в това е силата на истинската поезия – да превръща в слово неназовимото: „откриване на живот / на планета / на която вече го няма“.

*проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“*

За ПОЛИ МУКАНОВА

Авторката е родена в София. Завършила е българска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и магистратура по творческо писане с проекта „Самоличност: фрагменти (2000–2005)“. През 2013 г. защитава докторска дисертация на тема „Четенето и читателите в българското общество (1878–1944): институцията библиотека“ във Философския факултет на Софийския университет.

Пише поезия и кратка проза. Дебютира със стихосбирката „Мигове в кибритена кутийка“ (2009), а през 2012 г. излиза нейната прозаическа книга „Amor fati: фрагменти“. Поезията ѝ е превеждана на английски, немски, испански, италиански, албански, румънски, хърватски и македонски език. Участвала е в национални и международни поетични фестивали. Редактор е на рубриката за поезия в сайта „Сборище на трубадури“ от 2010 г. до момента, <https://trubadurs.com/editorial-board/>

Има публикации в *Liternet*, *Litclub*, *e-Lit*, *Tetradkata.com*, „Свободата“, Диаскоп, „Свободно поетическо общество“, „Литературен вестник“, „Словото днес“, „Книжевно житие“ (Скопие) – 2008, 2014, 2019, 2021, „Книжевни елементи“ (Скопие) – 2022; „Поетска нок во Велестово“ (2013, 2014, 2015, 2018, 2019, 2020), „Фи-

лологически форум“, „Открита литература“, *Public Republic* на немски език, сборника *Facecontrol* (2005), алманаха „Ах, Мария“ (2009) и „Културна палитра“ (2012, 2014), сборника „Стъпки – поезия на учени и докторанти“ (2011, 2013, 2014, 2015, 2018, 2019), сп. „Море“, сайт на Бургаската писателска общност за литература, „Но поезия“, антологията *Kenga e Detit* (2010) на албански език, *CRONICA* на румънски, *Carmina Balcanica* и *DIOGEN* на английски език и гр. Носителка е на втора награда от Международния конкурс за поезия „Лирични гласове“ (2014). През 2015 г. ръкописът ѝ „Мигите имат две страни“ печели националния конкурс „Помощ за книгата“ към Министерството на културата.

В неин превод от македонски език излиза романът „Годишни времена“ на Юлияна Величковска (ЕРГО, 2017).

Преподавателка е по история на книгата и теория на четенето в Университета по библиотекознание и информационни технологии в София, <https://www.unibit.bg/>

От СЪЩАТА АВТОРКА:

- „МИГОВЕ В КИБРИТЕНА КУТИЙКА“ (Алтера, 2009)
- „МИГОВИ ВО КИБРИТНА КУТИЈА“ (НУ Библиотека „Григор Прличев“, 2009)
- „АМОР ФАТИ: ФРАГМЕНТИ“ (Зора, 2012)
- „МИДИТЕ ИМАТ ДВЕ СТРАНИ“ (Огледало, 2015)
- „ШКОЛКИТЕ ИМААТ ДВА ДЕЛА“ (ПНВ публикаци, 2016)
- „ИСТОРИЯ И ТЕОРИЯ НА ЧЕТЕНЕТО“ (За буквите – О писменехъ, 2018)
- „СИЗИФ ДАЛИ Е БИЛ ЩАСТЛИВ?: ФРАГМЕНТИ“ (ЕРГО, 2022)

От ИЗДАТЕЛСТВО ФОНДАЦИЯ „ЕМИЛИ“

office@emilyfoundation.eu;

Tel. +359 884 222 995; <https://www.emilyfoundation.eu/>

Поредица „КОСМОДРУМ“:

1. „НЕПОРЪЧАН ПОРТРЕТ“, стихосбирка, Таня Николова, автор, Капка Кънева, художник
2. „ТОЛКОЗ“, стихосбирка, Таня Николова, автор, Александър Байтошев, художник
3. „ЕКВИЛИБРИУМ“, стихосбирка Таня Николова, автор, Венелин Пенчев, художник
4. „SO VIEL“, Tanya Nikolova, Autor, Deutsch/ Bulgarisch, Venelin Pentshev, Kunstmaler
5. „МОРЗ“, роман в стихове, Таня Николова, автор, Капка Кънева, художник
6. „МАГАРЕШКИ ПЕСНИ“, стихосбирка, Таня Николова, автор, Иво Рафаилов, художник
7. „НИЩО“, стихосбирка, Ваня Вълкова, автор, Ваня Вълкова, художник
8. „КАЛЕЙДОСКОП“, с рисунки от Моника Попова, гротески, Таня Николова, автор, Моника Попова, художник илюстрации, Капка Кънева, дизайн на книжно тяло
9. „ЕДНО МЪЖКО МОМИЧЕ“, стихосбирка Марко Вигал, автор, Ваня Вълкова, художник
10. „ЗООМ“, роман, Гледна Точка, автор, Светла Ненова, художник
11. „РЕЧНИК НА ЖЕЛАНИЯТА“, стихосбирка, Денна Минева, автор, Деница Николова, художник

12. „СМЪРТТА НА ТАТКО И ДРУГИ РАБОТНИ МАТЕРИАЛИ“, с керамични пана от Венелин Пенчев, цикъл стихотворения, Таня Николова, автор, Венелин Пенчев, художник
13. „ПРИСТАН ЗА ОТШЕЛНИЦИ“, стихотворения и фрагменти, Поли Муканова, автор, Капка Кънева, художник

„КОСМОДРУМ“

Номер в поредица: 13

Поли Муканова
ПРИСТАН за ОТШЕЛНИЦИ

Българска
Първо издание

Редактор: проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова

Художник: Капка Кънева

Коректор: Ния Първанова

Формат: 60x90/ 16

Печатни коли: 6.5

Издава Фондация „Емили“

emilyfoundation.eu